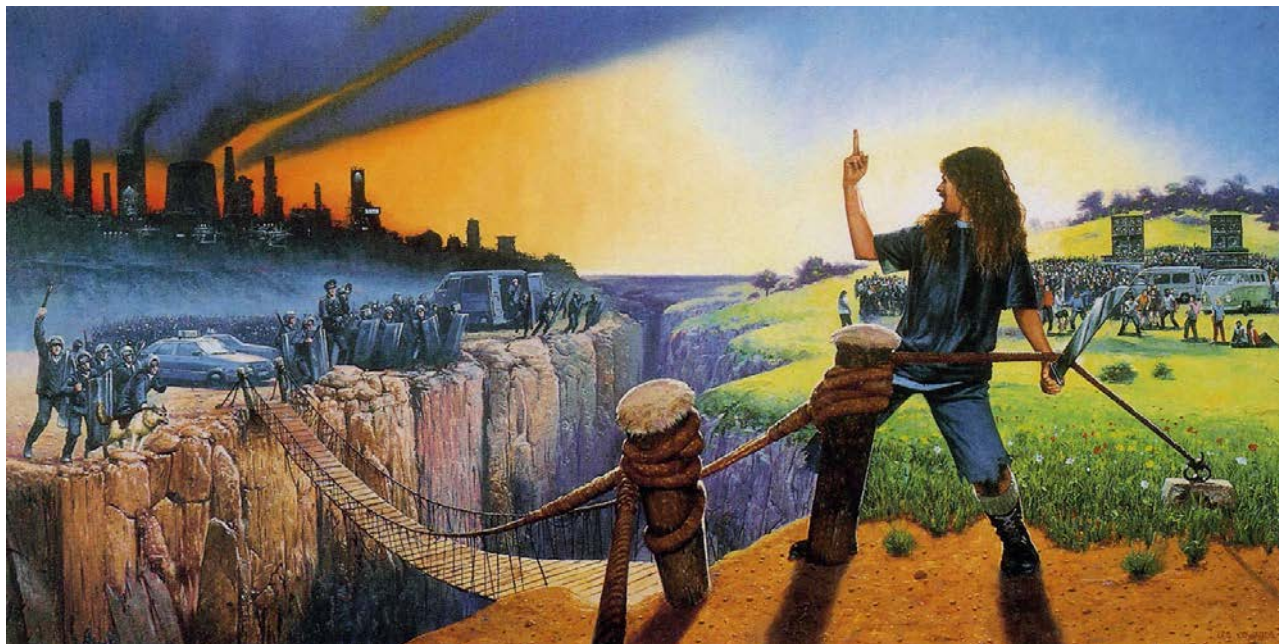

Frivillige Samfund: Problemer og Konflikter

Les Edwards - Jilted Generation

Nøgleord: Socialantropologi, sociologi, frivillige samfund, utopian communities, conflict.

Indhold

Introduktion	3
Præsentation af forskellige problemer og konflikter.....	4
Præsentation af teori	6
Præsentation af empirisk materiale.....	7
Problemstillinger.....	7
Hvad er Utopia?	9
Hvad er frivillige samfund?	10
Empiri og analyse	11
Hverdagen i "kontrollerede" frivillige samfund	13
Hverdagen i "frie" frivillige samfund	14
Problemer i "frie" frivillige samfund	16
Problemer i "kontrollerede" frivillige samfund.....	21
Det perfekte samfund og succes	25
Konklusion.....	29
Litteraturliste.....	30
Epilog	31

Introduktion

Denne opgave handler om frivillige samfund. Jeg vil forsøge at demonstrere hvorfor mennesker der starter nye samfund op stadig oplever alvorlige problemer og konflikter, på trods af et fælles udgangspunkt. Fra et logisk, umiddelbart perspektiv burde sådanne samfund, hvor alle medlemmer som udgangspunkt er enige, kunne eksistere som små utopier, hvor alt er fryd og gammen og tilværelsen foruden konflikter, men dette skal vise sig at være et urealistisk billede af virkeligheden.

Frivillige samfund er relevante at udføre antropologiske undersøgelser af, da de kan udgøre et alternativ til hvad der er antaget som værende naturligt eller korrekt i forhold til eksempelvis menneskelig adfærd, motivation eller relationer. På samme måde som eksempelvis studier af indfødte stammer på Ny Guinea, hvori mænd tager sig af børn og kvinder går på jagt, kan udfordre antaget naturlighed af kønsroller i den vestlige verden, så kan studiet af frivillige samfund, der som regel også afviger fra normen angående fundamentale selvfølgeligheder, også bidrage til kompleksiteten og belyse aspekter af menneskelig adfærd der kan være essentielt for forståelsen af det sociale menneske. For eksempel er motivation for handling i frivillige samfund ofte knyttet til hvad der er bedst for det frivillige samfunds fællesskab. Ofte er personlige relationer også bestemt ud fra fællesskabets bedste. I det vestlige kapitaliserede og kommercielle samfund er motivation for handling, og prioritering af menneskelige relationer, ofte dannet ud fra stræben efter personlig økonomisk vinding eller nydelse. Frivillige samfund udfordrer antaget naturlig social struktur og er derfor vigtige at inkludere i antropologiske studier, for at kunne danne et så holistisk billede af mennesket som muligt. Undersøgelsen af hvorfor der opstår problemer og konflikter i disse frivillige samfund, bestående af mennesker med et fælles udgangspunkt, skal kunne bidrage til diskussionen omkring hvorvidt det perfekte samfund, hvori mennesket lever i total pagt med dets natur, er noget der overhovedet kan eksistere eller om det er umuligt at opnå. Denne diskussion vil jeg også selv tage op. Hovedmålet i opgaven er dog at undersøge hvorfor der opstår problemer og konflikter imellem mennesker med fælles udgangspunkter, i frivillige samfund. Diskussionen omkring det perfekte samfund, hvad det er og om det er realistisk at opnå, fungerer mere som en begrundelse for hvorfor jeg overhovedet beskæftiger mig med problemer og konflikter i frivillige samfund, der nemlig oftest forsøger at skabe det perfekte samfund, og er kun relevant i forhold hertil, ikke i forhold til opgavens overordnede mål.

Præsentation af forskellige problemer og konflikter

Virkeligheden er, at frivillige samfund er alt andet end problemfrie, som den umiddelbare hypotese om problemfrie samfund, hvor medlemmer har fælles udgangspunkt, ellers siger. Rent faktisk findes der uendelige eksempler på frivillige samfund fulde af problemer og konflikter. Jeg argumenterer for, at det virkelige billede er et resultat af flere forskellige faktorer der påvirker det frivillige samfund. Disse faktorer består af manglende engagement, personlig eller gruppemæssig udvikling og medlemmers forskellige baggrunde etc.

For det første kan mennesker være helt enige i hvilke mål de ønsker at opnå, men samtidig være komplet uenige i hvordan dette lader sig gøre. Det kan godt være, at to hippier er enige om, at deres frivillige samfund skal indebærer lighed imellem medlemmer men hvordan opnås dette? Måske er hippierne ikke enige, hvilket kan skyldes forskellige omstændigheder som denne opgave vil tage op. Men ikke bare løsningen på hvordan mål for det frivillige samfund skal opnås kan skabe interne konflikter imellem medlemmerne. Uventede problemer eller situationer der kræver en reaktion fra gruppen kan også have denne effekt. Derudover kan problemer og konflikter i frivillige samfund skyldes udvikling; både personlig udvikling for det enkelte medlem, men også generel udvikling i det frivillige samfunds værdier, ideologi og funktion. Personlig udvikling væk fra samme værdier og normer som generelt findes i gruppen kan lede til konflikter, hvis det pågældende medlem ønsker at påvirke fællesskabet i samme retning. Det frivillige samfunds overlevelse, i det hele taget, kan også være i fare, i denne situation, hvis medlemmet vælger at tage afsked med gruppen, da dennes overlevelse jo afhænger af medlemmernes vedligeholdelse. Hvis eksempelvis to medlemmer i et frivilligt samfund, der forbyder sex pludselig forelsker sig, skal der ikke meget fantasi til for at kunne forestille sig, at problemer kan opstå. Det samme gælder hvis fællesskabets generelle værdier, ideologi og funktion begynder at afvige for meget fra den oprindelige form og nogle medlemmer ikke følger med i denne udvikling. Denne opgave vil forsøge at analysere årsager til disse udviklingsgenererede problemer og konflikter.

Der findes også andre problemer og konflikter omkring frivillige samfund, som for eksempel forholdet imellem netop det frivillige samfund og det etablerede samfund. Når det gælder forholdet imellem medlemmer og ikke-medlemmer, finder jeg det dog kun relevant som et eventuelt

konfliktgenererende aspekt af medlemmernes interne punkter at skulle forholde sig til. Måske kan køkkenhaven i det uafhængige frivillige samfund pludselig oversvømme og gøre det attraktivt at handle med det etablerede samfund, men hvordan hænger dette eventuelt sammen med gruppens ideologi og værdier? Sådanne situationer kan nemt skabe intern konflikt i frivillige samfund og er derfor relevant for denne opgave. Hvis der er problemer og konflikt i selve forholdet imellem medlemmer og ikke-medlemmer, finder jeg det ikke videre relevant for denne opgave, da jeg ikke ser noget mysterium i, at folk uden et fælles udgangspunkt kan have vanskeligheder med at enes.

Der kan råde flere processer der har potentiale til at udelukke eventuelle problemer og konflikter, i frivillige samfund. De problemer jeg taler om her indebærer åben uenighed, skændier og eventuelt medlemmers afsked med gruppen, som beskrevet ovenfor. Processerne kan sættes i værk for at mindske uenighed om hvad mål, mening og middel i det frivillige samfund indebærer og dermed mindske konflikter af den natur. Processerne kan være med til at skabe orden og kontrol igennem denne overbevisning af samtlige medlemmer om mål, mening og middel. Der kan dog findes andre problemer i kølvandet på iværksættelsen af disse processer. Disse problemer har ikke noget at gøre med løsningen på hvordan et fælles mål kan opnås, men indebærer mere personlige problemer der er relevante i forbindelse med den personlige udvikling nævnt ovenfor. Jeg taler ikke om intern konflikt imellem medlemmer eller eventuel afsked med gruppen her, men om indre, mentale problemer, som for eksempel skyldes undertrykkelsen af følelser og de konsekvenser dette kan medføre. Mange af de omtalte processer, som dog ikke findes i alle frivillige samfund, følges op af streng kontrol, gruppepres og eventuel afstraffelse for medlemmer der afviger fra fællesskabets værdier og normer. Både igennem frygt for disse konsekvenser for ikke at følge processerne, men også igennem en tilegnet overbevisning, igennem hvad nogle vil kalde hjernevask, om at fællesskabets mål mening og midler er moralsk rigtige, kan et medlem undertrykke følelser eller drifter der er i modstrid med gruppens moralkodeks. Jeg skelner imellem to forskellige former for frivillige samfund og de typer problemer disse henholdsvis, typisk fører med sig: De ”åbne, frie sig-og-gør-hvad-du-vil-samfund” og deres problemer vedrørende løsningen af at opnå fælles mål, samt udvikling i både medlemmer og gruppen, og så ser jeg på de frivillige samfund med strenge regler, et stramt moralkodeks og deres problemer med undertrykkelse af følelser, hvis et medlem skulle begynde at afvige. Jeg fremlægger disse argumenter på baggrund af en mængde litteratur baseret på tidligere forskning i frivillige samfund, små sociale bevægelser, empiriske redegørelser for social struktur og rutine (eller mangel på samme) i forskellige frivillige samfund, deriblandt Thylejren, et

frivilligt hippiesamfund i Nordjylland i Danmark, under de 74 første dage af dets eksistens. Thylejren findes stadig, men ikke på samme præmisser som den gjorde i sommeren 1970. Fra nu af, og i resten af opgaven, er det lejren i sommeren 1970 jeg omtaler hver gang jeg nævner Thylejren.

Præsentation af teori

Den teoretiske del af den litteratur jeg beskæftiger mig med i denne opgave, hvilken også ligger til grund for dele af ovenstående præsentation af problemer og konflikter, består hovedsageligt af Rosabeth Moss Kanter's teori om engagement. Denne går kort ud på, at det afgørende for minimering af problemer og konflikt i stil med åben uenighed og skænderier, og dermed maksimering af chancer for gruppens overlevelse er, at medlemmernes engagement bliver fokuseret på fællesskabet igennem engagementsdannende processer. I øvrigt er en fællesnævner blandt medlemmer i frivillige samfund, eksempelvis uddannelsesmæssig baggrund, essentiel for enighed, hvilket er grunden til at mange frivillige samfund ikke optager hvem som helst i gruppen. Derudover er min argumentation baseret på Francesco Alberonis teori om interessestimulering i små sociale bevægelser, der kort siger, at den afgørende faktor for disse bevægelseres overlevelse eller eventuelle udvikling til noget større, mere holdbart, er afhængigt af deres evne til at stimulere deres medlemmers interesse. Alberonis teorier inkluderer også hvilke konsekvenser mindre initiativtages urokkelighed eller stædighed, når de befinder sig i den såkaldt vordende tilstand kan have på medlemmer, som for eksempel følelsen af at blive undertrykt. Engagement er baseret på medlemmers følelser og interesse er baseret på medlemmers evne til at overveje handlingsudfald, og dermed basere valg på højst mulig vinding. I øvrigt mener jeg som sagt, at udvikling i frivillige samfund eller i medlemmerne har enorm betydning for eventuelle problemer og konflikter. I et frivilligt samfund hvor alle er enige, men et medlem pludselig ændrer sig, hvilket jeg tror kan være svært totalt at undgå i frivillige samfund, er det indlysende at der kan opstå konflikter. Dette gælder selvfølgelig der hvor engagementsdannende processer ikke er sat i værk eller ikke formår at overbevise medlemmet totalt. Uventede udfordringer af anden art, for eksempel uenigheder i hvordan man rent praktisk skal ordne nødvendige praktiske opgaver i det frivillige samfund, mener jeg også kan bidrage til konflikter og er en konsekvens af eventuel manglende engagementsdannelse. Dette kan være uanset hvor enige medlemmer af et frivilligt samfund har været som udgangspunkt, i opstarten eller tilslutningen. Disse teorier støtter jeg op med analysen af en mængde empiri. Til sidst, i diskussionen omkring hvorvidt det perfekte samfund kan eksistere,

anvender jeg mig af kritiske teoretikere som George Kateb, der mener at mennesket har behov for konflikt for at trives. George Katebs teori, selvom jeg ikke nødvendigvis er enig med ham, er med til at danne argument for mit eget syn på diskussionen.

Præsentation af empirisk materiale

Selvom Kanters bog, *Commitment and Community: Communes and Utopias in Sociological Perspective*, indeholder etnografisk data og en del medlemmers egne begrundelser for opstart og funktion af frivillige samfund, så har jeg også valgt at anvende mig af Per Øvig Knudsens *Hippie 1* fra 2011 og *Hippie 2* fra 2012. Bøgerne handler om Thylejren, i Nordjylland, og om hvordan tusindvis af unge hippier i sommeren 1970 forsøgte at skabe et nyt samfund med totalt demokrati og fri lyst. Knudsen beskriver i detaljer de 74 dage eksperimentet varede og hvordan det nye samfund både bestod af godt og ondt. Tilsammen danner de to bind et holistisk billede af hverdagslivet i Thylejren, uden rutine og minimal organiseret planlægning. Jeg vil forsøge at applicere engagements- og interessedeteorierne på redegørelsen for Thylejren, kigge nærmere på udvikling og uventede udfordringer og anvende den som et eksempel på hvorfor der opstår problemer i et samfund der ellers er startet op af mennesker med samme udgangspunkt. Thylejren er et eksempel på et "åbent, frit og uorganiseret" frivilligt samfund. Kanters etnografiske data er eksemplificeret med "lukkede, kontrollerede og organiserede" frivillige amerikanske samfund fra 1800-tallet.

Problemstillinger

I håb om at komme løsningen på min gåde nærmere stillede jeg mig selv, før jeg gennemgik litteraturen, en række problemstillinger. Jeg ville først og fremmest afgrænse mit emne og sørge for at få defineret begrebet *frivillige samfund*. Dernæst syntes jeg at det var vigtigt, da svaret på gåden formentlig kunne findes i menneskelig adfærd, at finde ud af hvorfor mennesker opretter eller tilslutter sig frivillige samfund. Jeg forsøger i denne opgave både at inkludere, men også at adskille, medlemmer af frivillige samfunds egne begrundelser for hvorfor de starter eller tilslutter sig frivillige samfund, samt hvorfor de fungerer som de gør og videnskabeligt begrundede årsager, som løsning på samme problemstillinger. Et andet vigtigt punkt på min liste over problemstillinger, var at finde ud af hvordan rutinen i frivillige samfund forløber. For at danne et antropologisk billede af de mennesker og grupper der studeres, er det vigtigt at have et holistisk billede af deres hverdag, så

man ikke drager forhastede konklusioner og samtidig minimere risikoen for teorier baseret på et datalager med huller i. Jeg ville altså forsøge at danne mig et billede af hverdagen i frivillige samfund. På grund af den enorme variation i frivillige samfund, ja selv i dem af samme type, er min redegørelse for hverdagsstruktur baseret på typiske træk for de forskellige frivillige samfund, men i så høj grad som muligt eksemplificeret med konkrete frivillige samfund. Til sidst ville jeg undersøge hvad der definerer succes i frivillige samfund og i den forbindelse selvfølgelig diskutere om det perfekte samfund kan eksistere, allerede i starten af opgaven begrundede jeg min motivation for dette. På baggrund af løsningen af ovenstående problemstillinger håber jeg på at kunne svare på den overordnede gåde; hvorfor mennesker, der starter nye samfund op, stadig oplever alvorlige problemer og konflikter, på trods af et fælles udgangspunkt.

Før jeg fortsætter med analysen af empiri for at forklare min argumentation, så vil jeg nu lige gøre klart hvad de forskellige begreber jeg anvender mig af i opgaven indebærer. Det er vigtigt for, at jeg kan gennemføre mine pointer, at læseren er helt med på hvad jeg mener med eksempelvis begrebet *frivillige samfund*, men ikke blot hvordan jeg definerer det, også hvad det så at sige er, i en mere detaljeret beskrivelse. Begrebet *frivillige samfund* anvendes i denne opgave til at beskrive samfund der, med overvejelse fra medlemmerne, er blevet startet op i forsøget på at skabe det perfekte samfund. Jeg skelner imellem ”åbne, frie og uorganiserede” grupper og ”lukkede, kontrollerede og organiserede” grupper. Disse er som sagt henholdsvis eksemplificerede med Thylejren og en række amerikanske, længelevende frivillige samfund fra 1800-tallet anvendt af Kanter, i hendes teori. En ”åben, fri og uorganiseret” gruppe er karakteriseret ved at være åben for alle der ønsker at være medlem, fri i forhold til at medlemmer i høj grad kan opføre sig som de vil, uden at skulle stå til regnskab og uorganiseret i den forstand, at praktiske opgaver og hverdagen håndteres meget spontant. Gruppen er uorganiseret i forhold til andre typer af frivillige samfund, vis hverdag i høj grad er skemabaseret og planlagt, men selvfølgelig ikke uden nogen form for organisering, da dette er nødvendigt for enhver sammenhængende gruppe. En ”lukket, kontrolleret og organiseret” gruppe er karakteriseret ved at tage forbehold imod at optage medlemmer, der umiddelbart ikke passer i fællesskabet, kontrolleret i forhold til, at medlemmer forventes at opføre sig på en bestemt måde, stilles til regnskab hvis ikke de gør og organiseret i forhold til andre typer af frivillige samfund. Hverdagen og medlemmers gøremål er ofte detaljeret planlagt fra dag til dag i denne type af frivillige samfund, som den empiriske analyse vil vise. Jeg sætter disse begreber i gåseøjne, da jeg indser at de har en vis værdimæssig fremtoning. Jeg må derfor gøre det klart, at ”åbne og frie” ikke

nødvendigvis er bedre frivillige samfund end ”lukkede og kontrollerede”. De er måske for nogle, men det kommer an på hvad man anser for problemer i frivillige samfund, da problemer typiske for ”åbne og frie” frivillige samfund som sagt ikke nødvendigvis findes i ”lukkede og kontrollerede”. Jeg anvender blot begreberne i forhold til ovenstående beskrivelse. Ligeledes vil denne opgave vise at ”kontrol” og ”lukket” ikke nødvendigvis er dårlige ting, i hvert fald ikke hvis man definerer et frivilligt samfunds succes i levetid. *Det etablerede samfund* er det begreb jeg anvender for at beskrive det samfund der omringer det frivillige samfund. I Thylejren, som medlemmerne kaldte for *det nye samfund*, kaldte man det etablerede samfund for *det gamle samfund*. Det etablerede samfund er det samfund medlemmerne af det frivillige samfund oprindeligt kommer fra og har fravalgt, da de oprettede det frivillige samfund. Kanter anvender begrebet *utopiske samfund*, hvilket jeg har valgt at omdøbe til *frivillige samfund*, da jeg finder dette begreb mere neutralt. Man kan forveksle begrebet *utopiske samfund* med *Utopia*, hvilket denne opgave understreger absolut ikke behøver at være det samme.

Hvad er Utopia?

Ifølge Kanter er Utopia det imaginære samfund hvori alle menneskets behov bliver opfyldt. Drømme, mål og ønsker bliver tilset hos alle samfundets medlemmer og ingen er på nogen måde utilfreds. For at dette lader sig gøre er det nødvendigt med perfekt harmoni imellem alt fysisk, socialt og spirituelt. Alle lever og arbejder uden problemer tæt sammen i en social orden som medlemmerne selv har valgt, en social orden der ikke er blevet pålagt dem, men som stadig er baseret på spirituelle og naturlige sandheder. Utopia består af medlemmer der er engagerede i samfundets struktur, ikke medlemmer der føler sig tvungne til at leve efter denne for at kunne klare sig. De nødvendige gøremål i Utopia er nemlig gøremål der stemmer overens med hvad medlemmerne ønsker at foretage sig. Individets interesse er det samme som samfundets. I dette Utopia er det antaget, at mennesket, i dets naturlige eksistens, favoriserer fred, harmoni, samarbejde og gensidighed af interesser over krig, konflikt, konkurrence og udnyttelse, der udelukkende findes i samfund med strukturelle mangler. Ved at have en struktur der kan garantere samtlige medlemmer af samfundet materiel, psykisk og social tryghed, kan Utopia gøre op med de aspekter af et samfund der avler individets bestræbelser på at ophøje sig selv på andres bekostning. Utopia repræsenterer altså det gode, det perfekte, og står i kontrast til det onde og mangelfulde, etablerede samfund der findes uden for Utopias grænser (Kanter, 1972: 1).

Hvad er frivillige samfund?

Det er ovenstående principper, Utopia, at frivillige samfund typisk, på den ene eller anden måde, forsøger at inkorporere i deres struktur. Som sagt vil begrebet, 'frivillige samfund' i denne opgave dække over samfund der *forsøger* at skabe det perfekte samfund, et mål der skal vise sig at være utroligt omfattende og udfordrende, hvis ikke fuldstændig umuligt at opnå, som ifølge mange af kritikerne af frivillige samfund.

Kanter skriver, som en del af hendes definition på utopiske samfund, hvad jeg kalder frivillige samfund, at der i løbet af historien nogle gange er sket det, at mennesker der alle har været enige om det etablerede samfunds fejl og mangler, har samlet sig i grupper og forsøgt at skabe et nyt samfund uden disse fejl og mangler. I disse samfund flygter medlemmerne delvist fra det dårlige og bestræber sig delvist på at skabe noget nyt, hvori menneskelig eksistens skulle kunne perfektioneres, da den ikke længere vil være undertrykt af det etablerede samfunds normer. Frivillige samfund har generelt involveret et liv delt med andre. Fællesskab er vigtigt og individets og gruppens behov er tilpassede og stimuleres ved udførelsen af samme gøremål. En vigtig forskel på frivillige samfund og etablerede samfund er, at medlemmerne i det frivillige samfund i en mere bevidst grad har *valgt* at melde sig ind og at blive. Det, at medlemmerne har valgt at melde sig ind og blive betyder, at samfundets overlevelse er baseret på dets medlemmers engagement i samfundets struktur. Engagement står her i kontrast til at være tvunget til at være en del af et samfund man eksempelvis er blevet født ind i, eller på anden automatisk vis er blevet en del af, som i tilfældet med det etablerede samfund. Frivillige samfund er ofte meget fokuserede på at bestemme selv og være uafhængige af det etablerede samfunds love og regler. I frivillige samfund har man ofte valgt ikke at adlyde disse love og leve helt efter sine egne. Medlemmerne i frivillige samfund kontrolleres enten af hele fællesskabet eller af respekterede individer i fællesskabet. Frivillige samfund har i øvrigt både fysiske og sociale rammer i og med at de både har en fysisk tilstedeværelse med klare grænser til det omkringliggende etablerede samfund, men også har klar adskillelse imellem medlemmer og ikke-medlemmer. Inkorporeringen af forskellige værdier sker ofte med overlæg og er planlagt på en måde hvor igennem forskellige mål kan opnås. Hvis man har et mål om at oprette et samfund med frihed og man mener at kunne opnå dette igennem eksempelvis det frivillige samfunds normers formning inden for sex, så kunne man eventuelt

inkorporere en værdi, i form af fri lyst i det frivillige samfund. Sagt med andre ord muliggøres selve strukturen altså af et fokus på det frivillige samfunds værdier. Formålet med det frivillige samfund er at muliggøre en eksistens der stemmer overens med det frivillige samfunds idealer. Harmoni, broderskab, gensidig støtte og så videre er vigtige ingredienser i frivillige samfund og forsager derfor et af de vigtigste aspekter af fællesskabslivet, nemlig deling af materiel ejendom som eksempelvis penge. Frivillige samfund kan desuden være centraliserede organisationer, der indeholder alle livets funktioner i samme bygning. Politik, økonomi, socialt liv og familieliv kan alt sammen koordineres herfra. Det frivillige samfund kan både være en husholdning (stor familie), en produktionsenhed (en gård eller forretning eksempelvis), en politisk enhed og en religiøs institution. Til forskel fra i det etablerede samfund er dette alt sammen tydeligt som en enkelt synlig enhed. Desuden sørger det frivillige samfunds funktioner primært for medlemmernes interessestimulering og sekundært for andres, og kun hvis det indebærer gevinst for det frivillige samfund. Dette er til forskel fra eksempelvis munkesamfund der kan stimulere, udover klosterets medlemmer, en større religiøs gruppes interesse eller en forretning der tager hensyn til markedet eller aktieindehavere, som eventuelt er fraværende. Til sidst er forholdet imellem medlemmer i et frivilligt samfund vigtigere end forholdet imellem medlemmer og ikke-medlemmer, hvilket også er til forskel fra normen i det etablerede samfund. Eksempelvis kan et medlem i et firma i det etablerede samfund, en ansat etc., vælges til eller fra firmaet på baggrund af hans natur og egenskaber. I et frivilligt samfund er dette typisk omvendt. Det er her typen af arbejde der udføres i samfundet der vælges til eller fra, men stadig på baggrund af medlemmernes natur og egenskaber. Det er lige så vigtigt at kunne stimulere gruppesolidaritet som det er vigtigt at opnå visse mål i frivillige samfund. Som Kanter selv skriver kan frivillige samfund, ud fra ovenstående beskrivelse, altså have ting tilfælles med flere aspekter af det etablerede samfund, men stadig være vidt forskellige fra det. Det kan være så småt som bestående af 5-6 medlemmer som mange nutidige fællesskaber eller så stort som en landsby med flere tusind medlemmer, som nogle frivillige samfund fra før i tiden. (Kanter, 1972: 2-3).

Empiri og analyse

Frivillige samfund er ofte meget forskellige når det kommer til hverdagslivet for medlemmer. Dette skyldes, at mennesker har forskellige opfattelser af hvad det perfekte samfund indeholder. Det er de specifikke aspekter omkring livet i frivillige samfund der adskiller dem fra hinanden. For eksempel

kan to frivillige samfund med nogenlunde samme mål have to vidt forskellige strukturer i håb om at nå disse mål. Et frivilligt samfund med et ønske om eksempelvis lige relationer imellem samtlige medlemmer kan indeholde fri sex imens et andet, også med et ønske om lige relationer, forbyder sex. I et frivilligt samfund kan samtlige medlemmer sove sammen i et stort fællesrum, mens samtlige medlemmer i et andet frivilligt samfund, med samme mål, kan sove individuelt hver for sig. Det er svært at generalisere hverdagslivet for frivillige samfunds medlemmer i form af en gennemgang af daglige rutiner, da de er så vidt forskellige. Jeg er hovedsageligt enig i Kanters beskrivelse af frivillige samfund i det forrige afsnit, men jeg synes samtidig den er for afgrænset i forhold til frivillige samfund som Thylejren. Med hensyn til inkorporering af normer, som fri lyst for at opnå et mål som frihed beskriver dette bedst den kontrollerede form for frivillige samfund. Medlemmers gøremål og aktiviteter er som bekendt bestemt af det frivillige samfunds værdier. Hvis et frivilligt samfund ønsker en hverdagsstruktur hvor medlemmer holder sig indenfor fællesskabets grænser og kun omgås hinanden, hvilket ofte er tilfældet da man ønsker så stærkt et fællesskab som muligt, kan der inkorporeres en værdi i at hade alle relationer til det etablerede samfund. Følgende vers er eksempelvis fra en hymne der blev sunget i Shaker-samfundet, et frivilligt amerikansk samfund fra 1800-tallet der forsøgte at holde sine medlemmer indenfor egne geografiske grænser:

*Of all the relations that ever I see
My old fleshly kindred are the furthest from me
So bad and so ugly, so hateful they feel
To see Them and hate Them increases my zeal
O how ugly they look!
How ugly they look!
How nasty they feel!*

(Kanter, 1972: 90)

Det er vigtigt samtidig at nævne, at i "frie" samfund som Thylejren, skal det vise sig, at det overordnede mål for det frivillige samfund egentlig er det eneste alle medlemmer er enige om. Hvilket normsæt gruppen skal have for at opnå målet er i konstant debat, hvilket er til forskel fra samfund, der inkorporerer værdier for at opnå kontrol, som empirianalysen vil vise. I tilføjelse til grunden til, at mennesker opretter frivillige samfund eller bliver medlemmer heraf, mener jeg, at også et ønske om personlig udvikling kan virke som en motiverende faktor. Eksempelvis fortæller

Knudsen om Tømrer-Claus, som tilsluttede sig Thylejren blandt andet fordi der skulle ske noget nyt i hans liv (Knudsen, 2011: 23). I øvrigt mener jeg ikke, at individets og gruppens behov nødvendigvis er tilpassede i ”åbne, frie og uorganiserede” frivillige samfund som Thylejren, hvilket empirianalysen i denne opgave også vil vise. I følgende empirianalyse vil jeg altså beskrive hverdagen i frivillige samfund, typiske eksempler på problemer og konflikter i Thylejren, analysere og diskutere årsagen til problemerne ud fra Kanter's engagementsteori og eksemplificere hvorfor frivillige samfund der inkorporerer engagementsdannende processer, typisk ikke kommer ud for samme slags problemer som Thylejren gjorde. Hver gang jeg anvender mig af et eksempel på et frivilligt samfund, der ikke er Thylejren, så er der tale om et frivilligt samfund af den ”kontrollerede” type.

Hverdagen i ”kontrollerede” frivillige samfund

På trods af variation og forskellighed indenfor frivillige samfunds hverdage er der dog punkter, der kan sammenlignes. Jeg skelner som sagt imellem to forskellige typer af frivillige samfund i denne opgave; de ”åbne, frie og uorganiserede”, som Thylejren, og de ”lukkede, kontrollerede og organiserede”, som mange amerikanske længelevende frivillige samfund fra 1800-tallet, eksemplificeret af Kanter. Selvom alle ”lukkede, kontrollerede og organiserede” frivillige samfund ikke nødvendigvis har samme sociale struktur har de dog netop at være ”lukkede, kontrollerede og organiserede” til fælles. Den daglige rutine i sådanne samfund er ofte meget skemalagt og medlemmers opførsel er ofte meget standardiseret, igennem vejledning, indenfor gruppen. I kontrollerede frivillige samfund, som for eksempel Oneida og Shakerne, bliver medlemmer vejledt i alt fra arbejde til hvad de skal foretage sig i fritiden. Selv i hvordan de skal klæde sig bliver medlemmer vejledt. Her mener jeg ikke bare hvad de skal have på, men også i hvilken rækkefølge de skal tage det på. Hos Shakerne skulle man altid stige ud af sengen med højre ben først, mænd og kvinder måtte ikke tale sammen uden en tredje person var til stede og kvinder skulle gå til morgenmad på tæer, med venstre arm indover maven, højre hånd langs siden og med fingrene til, nænsomt, at røre tommelfingeren (Kanter, 1972: 123). For at kunne være et frivilligt samfund af denne type må der ikke være tvivl om hvilke medlemmer der foretager sig hvad, hvornår. Uanset om mænd i et frivilligt samfund skal hugge brænde, eller om de, som i et andet frivilligt samfund, måske skal lege med deres nabo til højres børn hver anden eftermiddag, så har de den ting til fælles, at de er planlagte. Planlagte rutiner homogeniserer en gruppes medlemmer, formindsker eventuel

uenighed og genererer en lavere chance for åbne skænderier og andre konflikter af den natur (Kanter, 1972: 39). I mange af disse samfund findes der dog noget som Kanter kalder *gensidig kritik*. Dette består ofte af et møde hvor medlemmerne får en chance for at kritisere hinanden, hvis de mener, at nogen har trådt ved siden af gruppens regler og normer. Dette kan minde om åbne skænderier, men jeg ser anderledes på det, da det er et aspekt af det frivillige samfund, som er inkorporeret med vilje. Det er ofte meningen, for at kunne holde kontrol, at medlemmer i sådanne frivillige samfund holde øje med hinanden, derfor bliver eventuelle uenigheder og skænderier i sådanne møder ikke et problem for det frivillige samfund som sådan, men snarere for det enkelte medlem der kritiseres. I øvrigt er det medlem der kritiseres sjældent uenig i kritikken, da frivillige samfund i denne form ofte har et strengt regelsæt og et stramt moralkodeks, så der ikke kan herske nogen tvivl om, at nogen har gjort noget forkert eller ej (Kanter, 1972: 106). Angrebet på en enkelt person er altså ikke en konflikt i den forstand, når den forekommer i et frivilligt samfund med gensidig kritik. Gensidig kritik imellem medlemmer af et frivilligt samfund er en praktisk metode der sørger for, at de normer og værdier der skal hjælpe til at transformere, eller fastholde, medlemmers normer og værdier. Det er svært, i de mindre fællesskaber frivillige samfund typisk består af, at gøre noget ubemærket. Typisk for medlemmer i denne type frivillige samfund består en dag af at stå op, udføre de skemalagte opgaver og aktiviteter og gå i seng. Alt fra hvornår man står op til hvad man laver i løbet af dagen, og hvem man eventuelt går i seng med om aftenen kan variere enormt i sådanne frivillige samfund, men den overliggende skabelon for hvordan strukturen bygges op er ofte den samme; rutinemæssig skemalagte aktiviteter og opgaver til fællesskabets gavn, og dermed strategisk fællesskabsdannelse og engagement i gruppens overlevelse. Jeg vil dog så vidt muligt, som i eksemplet med Shakerne ovenfor, forsøge at anvende mig af konkrete ”kontrollerede” frivillige samfund, som eksempler i min sammenligning med Thylejren.

Hverdagen i ”frie” frivillige samfund

Til forskel fra frivillige samfund af den ”kontrollerende” type findes der også grupper som Thylejren; ”åbne, frie og uorganiserede” frivillige samfund. I disse er attituden fuldstændig anderledes. Da Thylejren startede op i sommeren i 1970 lavede medlemmerne stort set hvad de ville, gjorde hvad de gjorde og opførte sig, så længe denne opførsel ikke stemte direkte imod lejrens overordnede mål, som det passede dem. Dette er til forskel fra og i forhold til de ”kontrollerede” frivillige samfund, som beskrevet tidligere og vil blive eksemplificeret i denne analyse. Thylejren

var åben for alle og medlemmerne bestod af forskellige folk, med forskellige baggrunde, forskellige idéer og forskellige motiver. Det kan godt være, at alle var enige om hvad fællesskabets mål var, men ingen blev ”oplært”, som i de kontrollerede samfund, i at fokusere al energi og engagement imod dette fællesskab. Alle gjorde hvad der passede dem, når det passede dem, selvfølgelig i et relativt forhold til mere ”kontrollerede” typer af frivillige samfund der, eksempelvis igennem organiseret og skemalagt gensidig kritik, sørgede for, at samtlige medlemmer opførte sig efter gruppens regler og normer. Der dannedes altså hurtigt uenighed om hvilken opførelse og hvilken samfundsstruktur der bedst stemte overens med at nå de fælles mål i Thylejren; at leve i et samfund med fri lyst og totalt demokrati, men samtidig sørge for, at lejren kunne fungere og overleve. Problemer og konflikter udviklede sig spontant i Thylejren, når nogen var utilfreds. Skænderier og fysisk konflikt opstod når et medlem følte sig presset eller uretfærdigt behandlet, men opstod også under fællesmøder da alle medlemmer ikke var enige om lejrens struktur i forhold til mål og værdier, da de som sagt ikke var ”oplært” i dette som i ”kontrollerede” frivillige samfund.

Jeg kunne godt komme nærmere ind på den specifikke daglige rutine i Thylejren som et eksempel på et ”åbent, frit og uorganiseret” frivilligt samfund eller gå nærmere ind på den specifikke daglige rutine i eksempelvis Oneida som et eksempel på et ”lukket, kontrolleret og organiseret” frivilligt samfund, men som sagt finder jeg ikke dette relevant på grund af den enorme potentielle variation imellem dagligdagsrutiner, selv i frivillige samfund af samme type. Desuden ville det være svært overhovedet at analysere daglig rutine i et frivilligt samfund som Thylejren, da medlemmers opførelse som sagt var meget spontan og uforudsigelig, hvilket nok er grunden til, at Knudsens bøger består af dag-til-dag beskrivelser af lejren. Jeg kommer dog selvfølgelig ind på specifikke beskrivelser af aspekter af Thylejren og så vidt muligt, som sagt, konkrete eksempler på ”kontrollerede” frivillige samfund, der er i direkte sammenhæng med problemer og konflikter, når jeg applicerer teori til empiri for at understrege mine pointer. Men det virkelig relevante for denne opgave er hvilke skabeloner der ligger til grund for hvorfor dagligdagen enten er rutineret og uden overraskelser, spontan og fuld af drama eller noget midt i mellem. Denne opgave handler om hvorfor der opstår problemer og konflikter imellem medlemmer af frivillige samfund med samme udgangspunkt, og i følgende afsnit gennemgår jeg en række eksempler på problemer og konflikter i Thylejren, applicere teori og sammenligner med den ”kontrollerede” type frivillige samfund, som ikke led af samme type af problemer og konflikter, men nogle helt andre.

Problemer i ”frie” frivillige samfund

I introduktionen nævner jeg, at frivillige samfund kan inkludere nogle processer, der kan være med til at skabe enighed blandt medlemmer omkring gruppens mål, mening og middel. Funktionerne af disse processer udelukker eller formindsker altså teoretisk set potentialet for åben uenighed, skænderier og forvirring omkring gruppens funktion. Dette udgør en form for kontrolleret orden. I et frivilligt samfund under disse omstændigheder er der styr på hvordan medlemmer bør opføre sig i forhold til fællesskabet og uenighed er minimal, som eksemplificeret med Shaker-samfundet tidligere. I Thylejren var sådanne processer ikke eksisterende og stedet var tæt på at være et organiseringsmæssigt kaos. Thylejren var oprindeligt et eksperiment foretaget af organisationen, Det ny Samfund. Lejren var inspireret af Woodstock og skulle være Danmarks svar på en sådan festival. Til forskel fra Woodstock, der varede et par dage var det dog meningen, at lejren skulle vare to og en halv måned i sommeren 1970. I lejren skulle der eksperimenteres med musik, teater og nye måder at leve på. Det var meningen at et nyt samfund skulle tage form, et samfund frit fra borgerlige normer, autoriteter og ledere. Det var meningen, at fællesskab skulle have førsteprioritet og dermed fremhæve det gode i mennesket. Thylejren skulle være et samfund med fri lyst og totalt demokrati. Initiativtager i Det ny Samfund og opstarter af Thylejren, Henning Prins mente, at det bedste i mennesket ville folde sig ud under de rette betingelser (Knudsen, 2011: 26-28). Thylejren blev altså startet op på nogle generelle principper, men planlægningen for hvordan disse principper i praksis skulle fungere var fraværende. Med andre ord var Thylejren altså ikke et frivilligt samfund med kontrolleret orden. I stedet dyrkede man i Det ny Samfund en fredelig og kammeratlig variant af anarkisme. Fællesmødet skulle være den øverste myndighed og alt lederskab var bandlyst (Knudsen, 2011: 28). Leif Varmark, en anden initiativtager i Thylejren forklarer i et interview til Knudsen at han ”ikke husker en skid” fra opstarten og at han ”bare nossede rundt” for sig selv og lavede ingenting (Knudsen, 2011: 31). Også Henning Prins forklarede i et interview i avisen Politiken, under opstarten af lejren, at ingen vidste hvad der foregik eller hvem der lavede hvad. Alle måtte selv finde ud af hvad de gjorde og koordinationen skete igennem den der var nærmest telefonen. Der eksisterede ingen form for organisering eller ledelse (Knudsen, 2011: 47). Som tidligere bliver jeg nød til at understrege, at denne type frivillige samfunds manglende organisering er set i forhold til andre typer af frivillige samfund. Desuden er argumentering for manglende organisering, i dette tilfælde, baseret på medlemmers egne udtalelser og er rettet imod mennesker

fra det forholdsvis organiserede, etablerede samfund. Som man siger fremmer overdrivelse forståelsen og formentlig er ovenstående udtalelser også relative i forhold til interviewerens verden. Enhver form for frivilligt samfund må bestå af en vis grad af organisering og som man ser i dokumentarfilmen *Skæve Dage i Thy* kører der, på dag 1 i Thylejren, også et specialtog fuld af unge hippier fra Københavns hovedbanegård til Thylejren, hvilket vidner om en vis form for organisering. Denne opgave viser, at organiseringen i Thylejren var anarkistisk og demokratisk i forhold til ”kontrollerede” frivillige samfunds organisering, der ofte var nøje planlagt og hierarkisk.

Et eksempel på en typisk konflikt i Thylejren var en ophedet debat på dag 34 omkring lejrens supermarked, der var ved at gå fallit. Thylejrens supermarked, som blev forsynet med varer fra en lokal brugsuddeleer fra det etablerede samfund, var i stigende grad blevet udsat for tyverier af lejrens medlemmer, der var begyndt at mangle penge. Bestyreren af supermarkedet, som selv var medlem af lejren, valgte at køre samtlige varer der ikke var stjålet endnu væk i sikkerhed, men blev forhindret af et medlem i voldsom protest. Dette indebar fysisk vold, men ingen kom alvorligt til skade. Under urolighederne tilkaldte bestyreren politiet. Det var blandt medlemmerne i lejren en meget tabubelagt handling at tilkalde politiet fra det etablerede samfund ind i det frivillige samfund, hvilket i høj grad bidrog til konflikten. I Thylejren var det vigtigt at kunne overkomme problemer uafhængigt af det etablerede samfund. Konflikten udløste indkaldelsen af et fællesmøde, der skulle diskutere supermarkedets situation og mange medlemmer deltog. Under mødet blev lejrens økonomiske struktur og spørgsmål om solidaritet og deling diskuteret. Henning Prins, en af initiativtagerne til lejren, mente, at samtlige varer i lejrens supermarked burde prissættes, så folk skulle købe samtlige varer de ønskede og overskuddet i supermarkedet kunne gå til de fattige medlemmer af lejren. Overskuddet til de fattige var den eneste tilføjelse til hvordan supermarkedet ellers havde kørt, da ingen havde været fattige endnu. Peter Louis-Jensen, der ønskede at revolutionere Thylejren så den passede hans moralske overbevisning, mente at fordelingen af varer burde ske på en anden måde; at alle medlemmer i lejren burde betale et fast månedligt beløb og så kunne tage de basale varer de havde lyst til, når de havde brug for dem. Også dem der ikke kunne betale. Peter Louis-Jensen var meget udtrykkelig i forklaringen af denne model og tilføjede, at den eneste mission han havde i Thylejren var at nedbryde ”systemet” og opbygge et nyt, som han personligt kunne være solidarisk med. Han havde mest solidaritet med dem der stjal i supermarkedet (Knudsen, 2012: 44-49). Det var dog det første forslag der blev vedtaget og selvom denne konflikt syntes løst nu, så har det medvirket til dannelsen af splid i gruppen. I dette eksempel

er det tydeligt at se, at manglen på den kontrollerede orden i Thy medvirkede til konflikter. Både det ene og det andet forslag havde samme formål; at skabe overskud i forretningen og med dette overskud brødføde medlemmer uden penge. Problemet i frie frivillige samfund er som sagt sjældent at blive enige om det fælles mål, men at blive enige om midlet man anvender til at nå dette mål. I Thylejren havde man ikke inkorporeret de processer der homogeniserer gruppens medlemmer i et stramt moralkodeks, der fortæller medlemmerne hvad der er rigtigt og hvad der er forkert, hvilket leder til konflikter som denne. Det altafgørende for at minimere åben uenighed og direkte skænderier i frivillige samfund er, at medlemmerne ikke bare er enige om hvad de ønsker at opnå, men også er enige om hvorfor de vil opnå det og ikke mindst hvordan. Kanter eksemplificere som sagt dette argument med en række frivillige samfund fra 1800-tallet i USA. I disse samfund er ikke alle velkomne og medlemmet som ønsker at hengive sig til fællesskabets normer og struktur, formes af gruppens inkorporering af processer der homogeniserer medlemmernes moralkodeks. Alle er enige om hvad der er rigtigt at gøre og hvad der er forkert at gøre. Investering, som Kanter kalder en af de engagementsdannende processer i det frivillige samfund, kan omfatte penge, tid og energi, som medlemmerne altså bør lægge i fællesskabet, så det kan overleve. Alt hvad der findes i det frivillige samfund, medlemmernes samlede materielle ejendom samt deres tid og energi, bør altså tilhøre gruppen for maksimal engagement i dennes overlevelse (Kanter, 1972: 80-82). I de fleste tilfælde indebærer den økonomiske struktur i sådanne frivillige samfund altså en model der lignede forslag to i Thylejren mest, hvor alle penge samles i en pulje og forsørger gruppen samlet. Igennem denne model fokuseres medlemmernes engagement maksimalt på fællesskabet, da medlemmerne gøres afhængige af dets overlevelse. Hvis ingen medlemmer har nogen penge er det prioriteringsværdigt for alle, at fællesskabet kan forsørge samtlige medlemmer. Hvis nogle medlemmer har penge og andre ikke har, er det klart at fællesskabet ikke kommer til at stå så stærkt, som hvis alle er i samme båd, hvilket medfører uenighed. Pointen med dette eksempel er altså, at en faktor for problemer og konflikter som i tilfældet med Thylejrens supermarked nemmere opstår, når medlemmerne ikke er blevet totalt homogeniseret igennem eksempelvis investeringsprocessen. Ydermere afhænger selve det frivillige samfunds overlevelse af, at denne homogenisering indebærer en maksimering af samtlige medlemmers engagement i fællesskabet. I Harmony krævede man, at nye medlemmer investerede deres økonomi i fællesskabet. Ydermere, efter et stykke tid med bogføring over medlemmers investeringer, brændte George Rapp, lederen af Harmony, disse regnskaber, så fællesskabet uden større udfordringer, kunne beholde investeringer fra eventuelle medlemmer, der skulle få lyst til at melde sig ud af det frivillige samfund (Kanter, 1972: 81).

I Thylejren, som et "åbent, frit og uorganiseret" frivilligt samfund, kunne medlemmerne komme og gå som det passede dem. Eksempelvis i debatten om supermarkedet, blev det foreslået at dem uden penge måske skulle tænke på at tage hjem til København og tjene nogle, så de ikke behøvede at stjæle i supermarkedet. Dette gjorde medlemmer også af sig selv indimellem og tog frem og tilbage imellem lejren og hjemmet i det etablerede samfund. Nogle tog på hotel i Nordjylland, når de havde "fået nok" og kom først tilbage til lejren, når de havde fået det bedre (Knudsen, 2012: 45). Det var for mange unge hippier, som var det typiske medlem af Thylejren, også muligt at komme hjem til mor og far i København ind imellem, for at bede om økonomisk hjælp eller tage en lille pause fra fællesskabslivet. Mange unge der tog af sted fra København vinkede farvel til deres forældre på hovedbanen og havde tilsyneladende tætte forhold. At medlemmer kommer og går som det passer dem er selvfølgelig ikke noget der styrker fællesskabet i et frivilligt samfund og kan virke ironisk i forhold til tabubelægningen af eventuelt at tilkalde politiet. I mange "kontrollerede" frivillige samfund fandtes der en proces der skulle sætte en stopper for denne opførsel. Denne proces kalder Kanter for afkald. Hendes teori er, at medlemmerne i et frivilligt samfund styrker deres engagement i gruppens fællesskab, hvis de distancerer sig fra hele det etablerede samfund inklusiv biologisk familie. Et eksempel på hvordan afkaldsprocessen ser ud i praksis ses tydeligt i den citerede Shaker-hymne tidligere i opgaven. Derfor var det aldrig gået, at et medlem søgte hjælp eller fred og ro uden for gruppens grænser i et "kontrolleret" frivilligt samfund der inkorporerede afkaldsprocessen i en funktionel forstand (Kanter, 1972: 82-91). Jeg mener ud fra dette, at problemer og konflikter, i den natur som fandtes i Thylejren, mindskes når en afkaldsproces findes i det frivillige samfund. Denne proces er stærkt homogeniserende for medlemmerne i gruppen. Hvis ingen eksempelvis fik økonomisk hjælp ude fra, var det klart for medlemmerne, at den madforsynende enhed i det frivillige samfund, i Thylejrens tilfælde supermarkedet, skulle fungere og dermed rette samtlige medlemmers engagement imod dette. Hvis alle var i samme båd og altså havde doneret sine penge til en fælles pulje til mad ville det være vigtigere for alle, at maden som de penge blev brugt på blev fordelt ligeligt, formentlig i form af fælles måltider flere gange om dagen, ikke et supermarked. Thylejrens forsyningssystem var et supermarked der muliggjorde individuelle valg i forhold til forsyning og mindskede fællesskabsånden. Et supermarked gav mening som forsyningssystem da alle medlemmerne var ansvarlige for egen økonomi, hvilket ikke voldte et direkte problem for mange medlemmer, da de kunne hente hjælp i det etablerede samfund fordi der ikke fandtes en afkaldsproces i Thylejren.

Dette mindskede medlemmernes engagement i fællesskabet og førte til uenighed.

En af de mest, for denne opgave, relevante processer for engagementsdannelse i frivillige samfund er hvad Kanter kalder Transcendens. Transcendens er opnåelsen af en højere bevidsthed og i det frivillige samfund handler dette selvfølgelig om evnen til at se det rigtige i at gøre hvad der er bedst for gruppen og selvfølgelig hvad dette indebærer. Der skal være en følelse af større magt og mening i det frivillige samfund før, at medlemmerne ønsker at udforske og opnå forståelse for dette. Denne følelse er ofte bygget op omkring karismatiske ledere, som medlemmerne i gruppen kan se op til og duplikere, men for at gruppen skal kunne overleve over længere tidsperioder bliver gruppen i sig selv også nødt til at udstråle magt og mening. Ideologi og tro er ofte hvad der binder medlemmerne til gruppen og understreger det rigtige i dennes funktioner og processer. Når sandheder om menneskelig eksistens bindes til gruppen og fællesskabet samtidig med, at medlemmets identitet er blevet tilpasset gruppens moralske normer og værdier, så er det meget sandsynligt, at medlemmer retter sit engagement imod denne gruppe. Af Kanters eksempler på frivillige samfund med lang levetid, har otte ud af ni haft svar på mange store spørgsmål omkring det menneskelige liv, haft karismatiske ledere, som George Rapp i Harmony, der var hævet over andre medlemmer, boede bedre og red rundt i stedet for at gå etc., og udstrålet en magt og mening, der for medlemmet bliver attraktivt at forstå og leve efter (Kanter, 1972: 111-116). Grunden til, at jeg finder transcendens i frivillige samfund specielt relevant for denne opgave er, at processen indebærer aspekter der både eksisterer i Kanters eksempler på ”kontrollerede” samfund, men også i Thylejren. I Thylejren ønskede man ikke at have nogen form for ledelse, men ikke desto mindre blev den rolle en karismatisk leder, i et ”kontrolleret” frivilligt samfund, normalt har, også fyldt ud i Thylejren. Allerede i starten af Knudsens beskrivelse af Thylejren møder vi Tømrer-Claus, der allerede inden lejrens åbning ankommer for at hjælpe til med at bygge musikscener og diverse småting. Tømrer-Claus møder Henning Prins, initiativtager i Det ny Samfund, og bliver stærkt betaget af ham. Tømrer-Claus fortæller om hvor stor en del af vigtigheden, for ham, i at tage til Thylejren, var at møde erfarne hippier, der kunne få noget til at ske. Han fortæller at det var en stor oplevelse for ham at møde Henning, at han ofte rendte i hælene på ham og kun har godt at sige om initiativtageren. Det er svært for Tømrer-Claus at forstå hvorfor tingene vendte sig imod Henning i løbet af lejrens forløb (Knudsen, 2011: 28), hvilket bringer mig til en forklaring på hvordan den engagementsdannende proces, transcendens, på trods af, i en uformel form, at eksistere i Thylejren stadig ikke kunne homogenisere medlemmerne. Det var jo som sagt sådan, i Thylejren, at den var

meget "fri" og der som sådan var plads til alle der ikke direkte modarbejdede de overordnede mål i lejren. Desuden var det som beskrevet ovenfor ikke meningen at nogen form for ledelse eller autoritet skulle eksistere, men ikke desto mindre udfyldte Henning Prins den engagementsdannende rolle af en karismatisk leder i "kontrollerede" frivillige samfund. Han blev sågar kaldt kongen af Thylejren (Knudsen, 2011: 51). I mange eksempler på længelevende, "kontrollerede" frivillige samfund, eksemplificeret af Kanter, er den karismatiske leder et forbillede og en motivationsfaktor for at udvikle forståelse for vigtigheden af det frivillige samfund. Det bliver attraktivt for medlemmerne at komme så tæt på den oplysning som lederen besidder, som muligt. Denne rolle skulle altså efter teorien homogenisere medlemmerne i lederens moralkodeks og afværge eventuelle konflikter og uenigheder imellem medlemmerne (Kanter, 1972: 116). Selvom Henning ikke boede i et flottere hus end andre medlemmer, som Bimeler fra Zoar for eksempel, eller han ikke havde nogle officielle fordele, som for eksempel William Keil fra Bethel/Aurora, der var fritaget fra manuelt arbejde og gensidig kritik (Kanter, 1972: 119), så synes jeg, at det er tydeligt at se et medlem/karismatisk leder-forhold imellem Tømrer-Claus og Henning, når det kommer til lederens rolle som forbillede. Problemet i forhold til dette i Thylejren, hvis homogenitet og gruppeoverlevelse skulle prioriteres, var at der allerede fra starten af lejrens eksistens fandtes medlemmer der udfordrede kongen. Peter Louis-Jensen, som nævnt tidligere i eksemplet på økonomisk struktur i forhold til lejrens supermarked, udfyldte nemlig også en rolle som karismatisk leder i Thylejren. Peter Louis-Jensen ledte en del af medlemmerne i lejren der ønskede at skabe en revolution og gøre oprør imod den måde praktiske ting efterhånden blev ordnet. Oprørerne var dog stadig velkomne i lejren eftersom de ønskede at opnå samme overordnede mål som fællesskabet i form af fri lyst og totalt demokrati. Oprørernes ønskede ændring skulle indebære måden de overordnede mål skulle opnås på, hvilket også er tydeligt at se i tilfældet med supermarkedet. Det er klart at to karismatiske ledere med forskellige holdninger i samme frivillige samfund vil skabe splid imellem medlemmer og lede til uenighed og konflikt.

Problemer i "kontrollerede" frivillige samfund

Indtil videre har jeg hovedsageligt taget udgangspunkt i problemer der typisk opstår i "åbne, frie og uorganiserede" frivillige samfund, som Thylejren. Igennem sammenligning med "lukkede, kontrollerede og organiserede" frivillige samfund har jeg eksemplificeret hvorfor problemer af en vis natur; åben uenighed og skænderier etc., finder sted. Der findes dog, som nævnt tidligere, ofte

også problemer i ”lukkede, kontrollerede og organiserede” frivillige samfund. Naturen af de problemer der kan opstå i denne type frivillige samfund er mindre umiddelbare og håndgribelig og består af indre, mentale konflikter når eller hvis et medlems egne følelser eller prioriteringer begynder at modstride fællesskabets moralkodes, som medlemmet igennem engagementsdannende processer er blevet overbevist om er rigtigt. Der opstår selvfølgelig også problemer der ligner de frie frivillige samfunds hvis ikke det kontrollerede formår at igangsætte de omtalte processer på nødvendig vis, men i så fald kommer det til at handle om manglende evner og det frivillige samfund i sig selv, vil højst sandsynligt kunne karakteriseres som et ”uorganiseret” et af slagsen frem for et ”kontrolleret, organiseret” og er derfor ikke så interessant hvad angår denne type frivillige samfunds typiske problemer. Det kan være svært at argumentere for sandheden i antagelsen af at der findes problemer i et kontrolleret frivilligt samfund, hvilket i høj grad skyldes medlemmers benægtelse i fællesskabets interesse, som de igennem eventuelle processer i stil med dem der er beskrevet ovenfor, har lært. Men ud fra Kanters teori, der i høj grad allerede er blevet beskrevet, og Francesco Alberonis teori i hans bog, *Movement and Institution*, er jeg ikke i tvivl. Alberoni skriver om små sociale bevægelser men jeg mener sagtens tendenserne kan sammenlignes med dem i frivillige samfund, der på sin vis egentlig er en form for små sociale bevægelser. Alberoni skriver at der kan opstå en form for alt-eller-ingenting attitude, hvor personen i den såkaldt vordende tilstand bliver villig til at opgive alt, hvis udviklingen af en eventuel idé eller formidlingen af en åbenbaring, dette mener jeg kan indebære opstarten, målet, meningen og midlet i et frivilligt samfund, ikke går præcis som denne person ønsker det. Den vordende tilstand er et begreb Alberoni anvender sig af for at beskrive en bestemt sindstilstand. Denne sindstilstand opstår når en person har ”set lyset”. En person som pludselig, eller gradvist, får en åbenbaring om hvordan et samfund bør bygges op, og hvad det bør stræbe efter, kan siges at befinde sig i den vordende tilstand. Alberoni skriver altså om en vis stædighed, eller en form for bestræbelser på at gøre ting på en helt bestemt måde, i personer der befinder sig i den vordende tilstand. Når en person i den vordende tilstand eventuelt opretter et frivilligt samfund er det altså kun naturligt at det bliver den ”kontrollerende” type. Dette undtages dog selvfølgelig hvis personen i den vordende tilstand har ”set lyset” i form af et samfund med totalt demokrati og frihed for medlemmer til at gøre hvad de vil, hvilket naturligvis vil skabe et, i praksis, frivilligt samfund med umiddelbar frihed og mangel på kontrol, i stil med Thylejren. Udover stædighed i personen der befinder sig i den vordende tilstand, som der altså i mange tilfælde skaber et kontrollerende frivilligt samfund med strenge regler og et stramt moralkodeks, indeholder Alberonis teori også en forklaring på hvad der fastholder medlemmer i frivillige samfund. Det

drejer sig om, for en gruppe, eksempelvis et frivilligt samfund, at stimulere dets medlemmers interesser. Naturligvis betyder dette, at grupper uden evnen til at stimulere dets medlemmers interesse teoretisk set vil falde fra hinanden (Alberoni, 1984: 79-80). Dette virker logisk, men når man inkluderer Kanters teori omkring dannelse af engagement, og lige netop medlemmer af kontrollerede frivillige samfunds fokus på at få fællesskabet til at fungere, danner der sig et nyt billede. Hvis det antages, at Kanters og Alberonis teorier holder vand, hvilket jeg baseret på analysen af empirisk data og Alberoni i forhold til Kanters investeringsproces mener, at de gør, så vil jeg mene, at effektiv dannelse af engagement i en gruppes medlemmer kan opveje mangel på stimulering af interesse, hvilket kan lede til undertrykkelse af følelser. Undertrykkelse af følelser er selvfølgelig ikke ønskværdigt i et frivilligt samfund, da det vil skabe indre konflikt og dermed udelukke eller umuliggøre den harmoni, der netop stræbes efter. Interesse handler som nævnt tidligere om investering kontra vinding. Det er vigtigt, at den vinding investoren modtager er større end den investering der foretages, for at interesse stimuleres. Men selvom interesse altså derfor er baseret på spekulative overvejelser kan det, om interesse stimuleres eller ej, generere en henholdsvis følelse i investoren af at hans/hendes investering giver mening, eller ikke giver mening. Derfor er det muligt for investorens engagement, der er baseret på følelser, at have indflydelse på hans/hendes opførsel i forhold til interesse. Hvis det drejer sig om medlemmer i frivillige samfund kan dårlig personlig økonomisk vinding i forhold til investering i gruppen ignoreres, da medlemmet er engageret i fællesskabet, ikke i sig selv. Som nævnt tidligere fungerer investering som en engagementsdannende proces, men er samtidig tæt knyttet til Alberonis interessteori. Igennem engagementsdannende processer kan et medlem blive overbevist om, at ønsker om personlig velbefindende er irrelevante, hvis ikke opnåelsen af dette stemmer overens med hvad der er bedst for gruppen. Derfor kan eventuelle følelser af at blive udnyttet for ens evner og penge af andre medlemmer i gruppen blive undertrykt. Jeg mener dog ikke, at det er sikkert, at et medlems interesse har rødder i et økonomisk argument. Hvis et medlem mener, at eksempelvis spirituel udvikling og åbenbaring er af høj interessemæssig prioritering, så kan udbytte i dette kontra økonomisk investering se ud hvordan som helst og stadig give mening for det enkelte medlem. Det er i øvrigt kun praktisk muligt for medlemmet at leve således, så længe det stemmer overens med hvad der er bedst for fællesskabet i forhold til dets moralske kodeks i gruppen. Problemer opstår når et medlem, i et frivilligt samfund der eventuelt er kontrolleret af stædige ledere i den vordende tilstand, begynder at føle ting der ikke stemmer overens med fællesskabets og derigennem eget eventuelt nyerhvervede moralkodeks. Igennem engagementsdannende processer er medlemmet

overbevist om hvad der er rigtigt og forkert, dette kan have svært ved at ændre sig i et ”kontrolleret” frivilligt samfund og dette er grunden til, at nogle vil kalde disse processer for hjernevask. Derfor er det et problem hvis medlemmet begynder at føle noget der ikke stemmer overens med hvad han/hun ved, igennem udsættelse for engagementsdannende processer, er rigtigt. På denne måde kan et medlem, i et ”kontrolleret” frivilligt samfund der forbyder intime kærlighedsforhold imellem medlemmer, som for eksempel man gjorde hos Shakerne (Kanter, 1972: 89), der spontant forelsker sig, risikere at stå i en situation hvor hans/hendes følelser kommer til at stå i kontrast til hvad han/hun er overbevist om der er moralsk rigtigt og derfor undertrykke disse følelser. Dette problem kan selvfølgelig også gælde stimuleringen af interesse, hvis et medlem pludselig *vurderer* aspekter af det frivillige samfund anderledes. Pludselig revurdering af det frivillige samfunds aspekter kan også eksemplificeres med et medlem der forelsker sig. Måske vil et medlem i sådan en situation begynde at vurdere muligheden for at udtrykke sine følelser højere end før, hvor prioriteten af dette muligvis var lav og eksempelvis chancen for at opnå spirituel oplysning, igennem et løfte om cølibat, var det aspekt af det frivillige samfund som medlemmet vurderede højest. Følelser og engagementsdannelse kan skabe dårlig samvittighed og lavt selvværd i et medlem der pludselig ikke synes at eventuel spirituel udvikling og åbenbaring er lige så meget værd som den økonomiske investering han/hun foretager i det frivillige samfund. De engagementsdannende processer har overbevist medlemmet om at han/hun tager fejl og medlemmet forbliver i det frivillige samfund med indre, mentale problemer og konflikter til følge. Grunden til at frivillige samfund af den ”kontrollerende” type, på trods af inkorporering af engagementsdannende processer, stadig kan falde fra hinanden er, at disse processer skal udføres med en vis effektivitet for at have indflydelse på medlemmers engagement. For at engagementsdannende processer skal være effektive nytter det, for at anvende et hypotetisk eksempel, ikke noget, at medlemmer i praksis sidder om et bål, drikker te, synger fællessange og hygger sig, når der står gensidig kritik på skemaet. Hygge og følelsen af velbehag kan naturligvis også være engagementsdannende, men pointen er at engagementsdannende processer, rent praktisk, er nød til at fungere efter hensigten. Medlemmer skal, i tilfældet med gensidig kritik, frygte gruppepresset og konstant mindes om det moralsk korrekte i gruppens måde at leve på, netop for at maksimere effekten af engagementsdannende processer, udelukke diskussion om rigtig og forkert og dermed uenighed. I øvrigt er det, som sagt tidligere, vigtigt, at gruppen i sig selv besidder en magt og mening, sådan at engagementsniveauet i medlemmerne ikke styrtdykker ved en eventuel karismatisk leders bortgang eller frafald. En anden faktor som jeg mener kan have stor betydning, når det gælder frivillige samfunds overlevelse, er tid

og generationsskifte. Børn i frivillige samfund oplever ikke nødvendigvis samme engagementsfølelse som deres forældre. Børnene er muligvis påvirket af engagementsdannende processer og præget kulturelt, men som nævnt tidligere i opgaven fungerer tilvalget af et frivilligt samfund meget engagementsdannende. Anden generation af medlemmer i et frivilligt samfund er født ind, har ikke selv fravalgt noget, tilvalgt noget andet og besidder derfor ikke nødvendigvis samme engagement som generationen inden (Kanter, 1972: 146).

Ovenstående problemer og konflikter i frivillige samfund er selvfølgelig afgrænsede i forhold til virkeligheden. Som jeg allerede har været lidt inde på, kan der i nogle tilfælde godt opstå problemer typisk for ét frivilligt samfund i et andet. Problemerne og konflikterne jeg har analyseret er delt op under typer af frivillige samfund, for at danne et generelt billede af hvilke slags problemer der typisk opstår under hvilke omstændigheder, i frivillige samfund. Jeg har forsøgt at tage fat i de problemer og konflikter der er karakteriserende for den enkelte type frivillige samfund.

Det perfekte samfund og succes

Dette afsnit er, som beskrevet i introduktionen, ikke videre relevant i forhold til undersøgelsen af hvorfor der opstår problemer og konflikt imellem mennesker med fælles udgangspunkter. I sammenligning med ovenstående empiri og analyse er dette afsnit mere filosofisk og har til formål at vise hvilke problematikker og tanker der, for mit vedkommende, har fungeret som en motiverende *begrundelse* for overhovedet at beskæftige mig med problemer og konflikter i frivillige samfund. Sagt med andre ord mener jeg, at vigtigheden af denne diskussion legitimerer mit emnevalg, også selvom jeg her indimellem understreger hvad der kan virke indlysende og indimellem gentager mig selv fra tidligere afsnit. I antropologi er der altid snak om, at forskellige kulturer kan lære af hinanden. Dette er jeg enig i, om ikke nødvendigvis for at inkorporere aspekter af nogle kulturer i andre kulturer, så for at give så bredt et billede af det sociale menneske som muligt. Under alle omstændigheder så finder jeg det dog logisk, som mange andre inklusiv initiativtagere og medlemmer i frivillige samfund, at menneskelige samfund indrettes efter mennesket. Logisk og umiddelbart set burde mere viden om mennesket, og forståelsen af årsager til, at menneskelige samfund indebærer problemer og konflikter, gøre det muligt at komme tættere på at kunne skabe et perfekt samfund. Dette er grunden til, at jeg finder det relevant at diskutere hvorvidt det perfekte samfund overhovedet kan eksistere i virkeligheden. Forskellige opfattelser,

udvikling og subjektivitet er nøgleord i forklaringen på hvorfor jeg ikke mener dette. De frivillige samfund har, som bekendt, oftest til mål at skabe et fællesskab hvori mennesket får mulighed for at leve i perfekt harmoni med sig selv og sine medmennesker. Hvad et perfekt samfund består af, er dog meget varierende alt efter hvem man spørger. Når man sammenligner de forskellige frivillige samfund, og ikke bare de forskellige typer, men også forskellige frivillige samfund af samme type; ”åbne, frie og uorganiserede” eller ”lukkede, kontrollerede og organiserede” så er det klart, at det perfekte samfund er en subjektiv ting. Det jeg anser for at være det perfekte samfund er ikke nødvendigvis hvad min nabo anser for at være det perfekte samfund. Ja, selv medlemmerne i de samme frivillige samfund kan, på trods af ens udgangspunkter, have forskellige opfattelser af hvordan det perfekte samfund ser ud. Jeg tror, ud fra den analyse af frivillige samfund jeg har foretaget i denne opgave, ikke personligt på, at det perfekte samfund kan eksistere. Det er måske muligt, for medlemmerne i et frivilligt samfund, at leve i hvad alle er enige om er et perfekt samfund for en tid, men formentlig aldrig permanent. Den tid, formentlig i opstarten af det frivillige samfund, hvor alle kan være enige om, at alt er perfekt vil typisk være præget af et fokus på gruppens overordnede konkrete mål. Som sagt har de frivillige samfund oftest til mål at skabe et perfekt samfund, men dertil følger en række konkrete mål som udgør hvad et perfekt samfund er; i Thylejrens tilfælde, var disse konkrete mål totalt demokrati og fri lyst. Så længe fokus var på disse konkrete mål i Thylejren, virkede det tilsyneladende for alle som det perfekte samfund og unge, danske hippier kom fra nær og fjern. Man kan sige, at disse konkrete mål er forholdsvis ligetil, da de i den forstand ikke behøver nogen planlægning at opnå. Indførelsen af disse værdier, som netop disse mål også er, kræver ingen funktionsmæssig igangsættelse. Noget andet er, når problemer i det frivillige samfund, og dermed nye konkrete mål, begynder at opstå. Eksempelvis begyndte folk at mangle penge til mad i Thylejren, så man blev enige om at sætte en stopper for, at folk var sultne og stjal maden. At være solidariske med de fattige og brødføde dem når de ikke selv kunne, blev et nyt konkret mål. Dette mål var dog ikke så nemt som de andre at opnå. Man kunne ikke bare sige, at folk ikke skulle være sultne på samme måde som man kunne sige, at alle mennesker kunne sige deres mening eller have sex på kryds og tværs, hvis de syntes, og dermed opnå totalt demokrati og fri lyst. Dette problem krævede en konkret planlægning og vendte mennesker der som udgangspunkt ellers var enige imod hinanden. Pointen er, at problemer der opstår i frivillige samfund som Thylejren, om ikke er umulige, så svære at spå om i opstarten, hvor fokus er på nogle få konkrete mål, som alle medlemmer fra start selvfølgelig er enige om at skulle opnå. Uforudsete udfordringer og ting der skal tages stilling til kan skabe bred uenighed og true eksistensen af det

perfekte samfund, som medlemmerne ellers synes at befinde sig i, som for eksempel i tilfældet med Thylejren hvor medlemmer pludselig var uenige om hvordan man skulle hjælpe gruppens økonomisk svage med at spise, eller i tilfældet hvor et medlem pludselig forelsker sig, men gruppens moralkodeks forbyder at udtrykke sådanne følelser. Men inden disse uforudsete udfordringer opstår skal jeg ikke benægte, at alle medlemmer i et frivilligt samfund kan føle, at den specifikke tilværelse er perfekt. Tømrer-Claus forklarer, at de dage hvor Thylejren blev bygget op, som han selv var med til, var det perfekte hippieliv. Det var "eventyrligt og lykkeligt på alle måder: Smukt, varmt, venskaber, formål, mad, vand, øl, bål, sol, måne og stjerner. En tidslomme. Det var helt uundgåeligt, at det næsten blev et antiklimaks for mig, da lejren åbnede." (Knudsen, 2011: 30). Lejren var her altså endnu fri fra uforudsete udfordringer og beslutninger af betydning for lejrens overordnede konkrete mål. Spørgsmålet er nu stadig, om bare fordi medlemmerne i et samfund synes, at det er perfekt, at det så også er det. Sammen med uventede udfordringer for fællesskabet som en enhed mener jeg også, at udvikling, som beskrevet tidligere, er med til at umuliggøre eksistensen af et perfekt samfund. I åbne, frie og uorganiserede frivillige samfund forlader medlemmer eventuelt fællesskabet, men netop på grund af den frie natur i sådanne frivillige samfund kan medlemmer, der udvikler sig i en anden retning end gruppen, også vælge at blive og forsøge at ændre fællesskabets værdier og mål og dermed opstår der muligvis en konflikt. Netop, at frivillige samfund er samfund og består af flere mennesker mindsker chancerne for vedvarende enighed. Flere forskellige mennesker, med flere forskellige baggrunde, fra flere forskellige samfundslag, med flere forskellige former for kultur og flere forskellige overbevisninger er lig med uenighed, som klargjort tidligere i opgaven. Selvom det vil være logisk at indrette menneskelige samfund efter mennesket må man altså huske på, at mennesket omvendt også er indrettet efter samfund og kultur og derfor selvfølgelig har forskellige forudsætninger og opfattelser. Dertil kommer menneskets personlige udvikling gennem livet inden eventuel optagelse i -eller opstart af et frivilligt samfund, forskellige oplevelser, relationer og inspiration. Alt understreger, at det perfekte samfund er en udelukkende subjektiv forestilling. Selv i "kontrollerede og organiserede" samfund hvor man sørger for at homogenisere samtlige medlemmer og sjældent tager medlemmer ind, der ikke allerede passer forholdsvis godt ind i det moralske kodeks, kan udvikling i individuelle medlemmer eller det generelle fællesskab sætte en stopper for det perfekte samfund i form af undertrykkelse af følelser. Dette er hvis det frivillige samfunds engagementsdannende processer har virket, ellers i form af medlemmer der forlader gruppen, hvis disse processer ikke har virket. Ovenstående argumentering gør sig gældende hvis man mener, at Utopia, et samfund hvori

mennesket lever i perfekt harmoni uden konflikt, altså Utopia, er det perfekte samfund. Der er godt nok mange forskellige overbevisninger om hvad Utopia konkret indebærer, men jeg mener tydeligvis ikke, at Utopia kan eksisterer som et langtidsfungerende samfund. Men er Utopia nu også det perfekte samfund? Mange kritikere, af frivillige samfund der bestræber sig på perfekt menneskelig tilværelse uden konflikt eller problemer, kritiserer disse for at være unaturlige. Disse kritikere af frivillige samfund mener, at mennesket behøver konflikt og problemer for at trives, at et såkaldt perfekt samfund, Utopia, ville være kedeligt for det naturlige menneske over længere tid. Specielt George Kateb fremfører denne kritik i hans bog *Utopia and Its Enemies*. Han mener at ethvert ”perfekt” samfund i sidste ende vil være utilfredsstillende og, at mennesker behøver forandring, anspændte relationer og krig for at gøre livet meningsfuldt. Livet i de frivillige samfund må, ifølge Kateb, være deprimerende, livløst og gråt, hvis det når sit mål. Han mener at livet i disse frivillige samfund må lede til intet andet end isolation og en følelse af begrænsning. (Kanter, 1972: 218). Selvom sådanne teorier, ifølge Kanter, er foruden empirisk data til støtte, formentlig fordi Utopia ikke har eksisteret, foruden muligvis i korte tidsperioder, hvor samtlige medlemmers fokus har været på overordnede, konkrete mål og uforudsete udfordringer endnu ikke har opstået, og i øvrigt kun i disse medlemmers egen forestilling, så bidrager teorierne fint til min egen pointe; at det perfekte samfund er en subjektiv forestilling. Teoretikere som Kateb har formentlig også personlige opfattelser af hvad det perfekte samfund er, også selvom de nødvendigvis indeholder konflikt og problemer. Det perfekte samfund er altså ikke nødvendigvis Utopia.

Selvom ovenstående afsnit kan virke kritiserende af frivillige samfund, så er det vigtigt for mig at understrege, at jeg ikke nødvendigvis mener, at frivillige samfund er mislykkede hvis ikke de er perfekte. Selvom perfekt menneskelig eksistens ofte er hvad de frivillige samfund bestræber sig på at opnå, så mener jeg, at succes i et frivilligt samfund kan bestemmes ud fra flere forskellige kriterier. Man må overveje hvilke aspekter af det frivillige samfunds eksistens der spiller ind vedrørende succes i ens egen forestilling. Er det for eksempel vigtigst, at medlemmer har det godt, eller er det vigtigst, at fællesskabet overlever? Igen afhænger svaret af hvem man spørger. Eksempelvis for antropologen, der ser frivillige samfund som små eksperimenter med alternativer til det etablerede samfunds normer og værdier, så må hvert eneste frivillige samfund der adskiller sig, bare en smule, fra andre frivillige samfund, og der er jo som sagt stor variation, være succesfuldt på den måde, at det kan bidrage til en holistisk forståelse af det sociale menneske. Det er dog klart at succes afhænger af hvilke aspekter af det frivillige samfund der prioriteres.

Medlemmet der er blevet udsat for processer der har engageret ham/hende i fællesskabet, men på grund af eventuel udvikling derfor samtidig undertrykker sine følelser, kan godt mene, at fællesskabets trivsel definerer succes i frivillige samfund, også selvom medlemmer eventuelt lider af indre konflikter. Selv kortlevede frivillige samfund hvor alle er uenige kan defineres som succesfulde hvis man ser på det i rette perspektiv. Så længe et medlem har det godt, eller har haft det godt, i forhold til egen overbevisning, kan alt andet måske være lige meget. Som en ung kvinde i en politisk gruppe fra Washington bemærker; "Selvfølgelig virker frivillige samfund - Jeg er i mit fjerde" (Kanter, 1972: 215).

Konklusion

I denne opgave har jeg givet svar på hvorfor frivillige samfund, hvor medlemmer har et fælles udgangspunkt, oplever problemer og konflikter. Dette skyldes, som min empirianalyse baseret på to forskellige typer af frivillige samfund viser, en række faktorer der påvirker grupperne. Disse faktorer indebærer eksempelvis mangel på engagementsdannende processer, udvikling af medlemmer på et personligt plan eller generelle værdier i gruppen, uforudsete udfordringer af den ene eller anden art og inklusion af medlemmer med meget forskellige baggrunde. I frivillige samfund, alt afhængig af hvilke faktorer der gør sig gældende, kan der derfor opstå problemer og konflikter som åben uenighed, skænderier, fysisk vold eller undertrykkelse af følelser igennem gruppepres og identitetsmanipulation eller hjernevask, som nogen vil kalde det. Ud fra empirien kan jeg konkludere, at mennesker opretter eller tilslutter sig disse frivillige samfund fordi de selvfølgelig kan være utilfredse med det etablerede samfund, men i nogle tilfælde også fordi de har et ønske om en personlig udvikling, et ønske som mange frivillige samfund kan give medlemmet en følelse af at opnå igennem transcendens. Jeg har redegjort for rutinen eller hverdagen i forskellige typer af frivillige samfund. Dette har jeg gjort ved at fremlægge typiske strukturskabeloner for forskellige typer af samfund, men også igennem specifikke problemrelevante detaljer om Thylejren og konkrete frivillige samfund fra 1800-tallet i Amerika. Til sidst har jeg, i tilføjelse til at opnå mit overordnede mål med opgaven, diskuteret hvorvidt det er realistisk at skabe det perfekte samfund, og om ikke, så hvorvidt frivillige samfund alligevel kan defineres som succesfulde, da et perfekt samfund jo som regel er målet. Dette afsnit fungerer dog mere som et filosofisk bilag til opgaven, end som et bidrag til opnåelsen af opgavens overordnede mål.

Litteraturliste

Rosabeth Moss Kanter, Commitment and Community: Communes and Utopias in Sociological Perspective, 1972.

Francesco Alberoni, Movement and Institution, 1984.

Peter Øvig Knudsen, Hippie 1, 2011.

Peter Øvig Knudsen, Hippie 2, 2012.

I øvrigt har jeg set og anvendt mig af dokumentarfilmen 'Skæve Dage i Thy' fra 1971, der kollektivt er instrueret af Kjeld Ammundsen, Gregers Nielsen, Ebbe Preisler, Finn Broby, Dino Raymond Hansen og Teit Jørgensen.

Epilog

Denne opgave er skrevet indenfor en deadline og kunne indeholde flere diskussionsaspekter af frivillige samfund, hvorfor de opstår, hvad der holder dem i live og hvilke faktorer der truer deres eksistens. Hvis jeg kommer til at arbejde videre med emnet vil mit fokus inkludere en historisk kontekst for de pågældende frivillige samfund, da jeg anerkender hvor stor betydning de omstændigheder der gør sig gældende i enhver tid har for motivation i frivillige samfund. Denne specifikke opgave, hvis jeg skulle arbejde videre med den, ville derudover indeholde en mere udførlig diskussion omkring hvorvidt frivillige samfund i virkeligheden er frivillige, hvilke argumenter der findes for at visse er, visse ikke er og så videre. Desuden ville jeg forsøge at skabe et mere detaljeret billede af de religiøse sekter, som shaker-samfundet, hvilket eksemplificere de ”kontrollerede” frivillige samfund i denne opgave.